

Socialförvaltningen
Tjänsteskrivelse till socialnämnden

Datum:
2025-01-14

Diarienummer:
SCN-2022-00619

Handläggare:
Helene Göransdotter Löwgren

Redovisning till Länsstyrelsen Stockholm av statsbidrag till kommuner för att främja romsk inkludering

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar

1. **att** godkänna rapporten och överlämna redovisningen med bilagor till Länsstyrelsen i Stockholm.

Ärendet

Socialnämnden har det kommunövergripande samordningsansvaret för kommunens arbete för romsk inkludering. Arbetet är rättighetsbaserat och utgår från den nationella strategin för romsk inkludering (Skr. 2011/12:56) samt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724). Arbetet sker i samarbete mellan socialförvaltningen, kulturförvaltningen, arbetsmarknadsförvaltningen, utbildningsförvaltningen, kommunledningskontoret och det romska civila samhället.

I november 2022 sökte Uppsala kommun statsbidrag med syfte att stärka och främja romsk inkludering i samverkan med det civila samhället. Kommunen erhöll utlysta medel för ändamålet och har tillsammans med föreningen Fredens Hus och personer från den nationella minoriteten romer genomfört en rad olika insatser med syfte att stärka och främja romsk inkludering. Insatserna har genomförts under år 2023 och 2024.

Beredning

Ärendet har beretts av enheten för strategiskt stöd, socialförvaltningen med inhämtande av uppgifter från föreningen Fredens Hus samt från samverkansparter inom kommunen.

Föredragning

Socialnämnden har det kommunövergripande samordningsansvaret för kommunens arbete för romsk inkludering. Arbetet är rättighetsbaserat och utgår från den nationella strategin för romsk inkludering (Skr. 2011/12:56) samt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724).

I november 2022 sökte Uppsala kommun statsbidrag med syfte att stärka och främja romsk inkludering i samverkan med det civila samhället. Kommunen erhöll utlysta medel för ändamålet och har tillsammans med föreningen Fredens Hus och personer från den nationella minoriteten romer genomfört en rad olika insatser med syfte att stärka och främja romsk inkludering. Insatserna har genomförts under år 2023 och 2024.

Under ovan period har det genomförts träffar med ungdomar från alla nationella minoriteter, sommarjobb för ungdomar, kunskapshöjande insatser för medarbetare inom kommunen, workshops i skolor, uppmärksammande av högtidsdagar med offentliga program, utställningar i det offentliga rummet och på ett flertal bibliotek runt om i Uppsala. Samt två musikteaterföreställningar som bygger på en personlig berättelse som vill ge röst åt resandefolket och synliggöra en blind fläck i svensk historia. De sammantagna insatserna har under 2023 och 2024 nått flera tusen personer i Uppsala i olika åldrar men med ungdomar som den huvudsakliga målgruppen.

Arbetet som pågått under två år har varit en samverkan mellan Uppsala kommun, föreningen Fredens Hus i Uppsala samt det romska civila samhället. Arbetet med genomförda insatser har varit möjligt genom statsbidrag för att stärka och främja romsk inkludering.

Den nationella strategin för romsk inkludering samt arbetet för romsk inkludering innefattar inte gruppen socialt utsatta EU-medborgare.

Barnkonsekvensanalys

Insatserna har haft positiva effekter på barns och ungas identitet och självkänsla i Uppsala. Arbetet har bidragit till att synliggöra romsk historia, förebygga diskriminering och antiziganism samt skapat plattformar för gemenskap och tryggare miljöer för ungdomar.

Många av insatserna som genomförts har riktat sig direkt eller indirekt till barn och ungdomar. Insatserna har bidragit till att stärka barns och ungas delaktighet samt ökat barn och ungdomars kunskaper och förståelse för mänskliga rättigheter, nationella minoriteter med särskild fokus på den nationella minoriteten romers rättigheter och historia.

Ekonomiska konsekvenser

Ej aktuellt i ärendet.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse, daterad 14 januari 2025
- Bilaga 1, Redovisning av statsbidrag till kommuner för att främja romsk inkludering (mall från Länsstyrelsen Stockholm)
- Bilaga 1.1, fortsättning redovisning av statsbidrag
- Bilaga 2, Bildkollage urval genomförda aktiviteter år 2023 och 2024
- Bilaga 3, Kunskapshöjande insatser för anställda Uppsala kommun
- Bilaga 4, Utbildningsinsats för högstadie- och gymnasieelever
- Bilaga 5, Uppskattning av antal personer i insatser år 2023 och 2024

Socialförvaltningen

Tomas Odin
Förvaltningsdirektör

Redovisning av statsbidrag till kommuner för att främja romsk inkludering

Den som har tagit emot statsbidrag i enlighet med förordning (2022:259) ska redovisa för Länsstyrelsen hur bidraget har använts. Kommunen ska också redovisa vilket resultat som har uppnåtts i förhållande till det ändamål som bidraget har beviljats för.

Använd detta formulär för redovisning av er insats.

Uppgifter om kommun och insats

Kommun där verksamheten genomförs	Datum för uppföljning
Insats/verksamhet (rubrik)	Insatsens tidsperiod
Rapporteras av	Mailadress och telefonnummer

Eventuella bilagor

Om bilagor bifogas, ange vilka

Syfte med insatsen

Ange huvudinriktningen inom ert insatsområde (utbildning, arbete, bostad, hälsa, kultur, språk, civilsamhällets organisering, social omsorg och trygghet).

Beskriv hur insatsen förbättrat romers inkludering i samhället.

Beskriv hur insatsen givit kommunen bättre förutsättningar att arbeta med att främja romsk inkludering.

Beskriv om syftet med insatsen, som beskrevs i er ansökan, kunnat uppnås.

Beskriv insatsens förutsättningar att ge upphov till långsiktiga effekter

Genomförande och målgrupp

Redovisa verksamhetens genomförande och ange eventuella avvikelser från den ursprungliga planeringen. Vilka har insatsens huvudsakliga aktiviteter och/eller metoder varit? Beskriv också hur ni har arbetat med jämställdhet i insatsen.

Beskriv hur ni har nått målgruppen/ målgrupperna och vilka erfarenheter som har gjorts i det arbetet.

Beskriv om ni har nått personer eller målgrupper som ni inte planerat för att nå.

Uppskatta hur många personer som någon gång har arbetat ideellt, avlönat eller arvoderat inom insatsen. Även de som utfört tidsmässigt små insatser ska tas med. Ange även antal från era primära målgrupper som deltagit i insatsen:

Kön och eventuella unga under 26	Antal som arbetat ideellt	Antal som arbetat avlönat eller arvoderat	Antal från era primära målgrupper som deltagit i insatsen/ insatserna
Kvinnor			
Män			
Annan könstillhörighet			
Unga, under 26			
Totalt antal			

Resultat

Beskriv era resultat utifrån planerad insats. (Exempel på resultat: Ökad kunskap hos en målgrupp, utvecklat arbetssätt/ metoder, skapat förändringar i organisationens verksamhet eller struktur, skapa förutsättningar för långsiktiga mötesplatser).

Vilka lärdomar har ni dragit utifrån målgruppens respons på insatsen (tex genom dialog med målgruppen, utvärdering av aktiviteter med målgruppen, uppföljningsfrågor till målgruppen och liknande)

Har ni återkopplat insatsens resultat till minoriteten och vad har ni isåfall fått för respons?

Om insatsen inte alls eller delvis har uppnått förväntade resultat, vad anser ni att det beror på?

Fortsättning av insatsen och spridning

Beskriv om och i så fall hur insatsen lever vidare (exempelvis genom erfarenheter och kunskap och/eller genom verksamheten eller delar av den).

Om insatsen kommer fortsätta, på vilket sätt finansieras den efter insatstiden?

Finns det några aktörer som har efterfrågat resultaten och erfarenheterna, i så fall vilka?

Har ni spridit eller planerar ni att sprida information om er insats till andra kommuner? Beskriv på vilket sätt eventuell spridning har skett/ kommer att ske.

Övrigt

Är det något som ni vill lyfta till Länsstyrelsen?

Har det framkommit några mervärden genom insatsen som ni inte räknat med vid start?

Har ni stött på utmaningar som ni inte hade förutsett?

Ekonomisk redovisning

Redovisa nedan de belopp som använts under insatstiden. Budgetposterna är exempel på vanligt förekommande utgifter. Vid andra utgifter fyll i under övrigt.

Budgetposter	Beviljat bidrag från Länsstyrelsen Stockholm	Utfall av beviljat bidrag från Länsstyrelsen Stockholm	Insatsens/ insatsernas totala kostnader inklusive annan finansiering	Beskriv eventuella avvikelser
Löner (Gäller till exempel projektledning, ledare och annan personal)				
Administration (Kostnader för bokföring, telefoni, internet och porto med mera)				
Verksamhetskostnader (Resor, logi, lokaler för möten, arvoden till föreläsare med mera, samt mat och fika)				
Information (Trycksaker, broschyrer, flyers och skrifter med mera)				
Övrigt (Förtydligas i kommentarer nedan)				

Kommentar för övrigt

Beskriv om det skett några förändringar och varför.

--

Om del av insatsen finansierats med andra statliga medel redovisa hur dessa har använts.

--

Underskrift

Jag försäkrar att jag är behörig att företräda ovan nämnda kommun och att uppgifterna i denna redovisning är korrekta.

Datum (År månad dag)	Underskrift	Namnförtydligande
----------------------	-------------	-------------------

Skicka blanketten till

Länsstyrelsen i Stockholm

Box 22067

104 22 Stockholm

Eller skanna den efter undertecknandet och skicka den till: stockholm@lansstyrelsen.se

Kontakta Länsstyrelsen Stockholm

Besöksadress: Regeringsgatan 66

Telefon: 010-223 10 00

E-post: stockholm@lansstyrelsen.se

Webbplats: www.lansstyrelsen.se/stockholm

Information

Eventuella bilagor

Bifoga gärna eventuellt material som tagits fram inom ramen för er insats.

Oanvända medel

Länsstyrelsen har möjlighet att återkräva medel som inte förbrukats. Vi återkommer till er om det är aktuellt.

Bilaga 1.1.

Redovisning av statsbidrag till kommuner för att främja romsk inkludering - till Länsstyrelsen Stockholm

Uppsala kommun

Insats/verksamhet:

Stärka och främja romsk inkludering – i samverkan med det civila samhället

Insatsens tidsperiod: 2023-01-01 – 2024-12-31

Syfte med insatsen

Insatserna har haft som övergripande syfte att stärka romers mänskliga rättigheter, öka kunskapen och förståelsen för romsk delaktighet och romskt inflytande med särskild betoning på principen om icke-diskriminering. Öka och stärka förutsättningarna för romsk inkludering, att romer ska ha samma förutsättningar i samhället som icke-romer. Att kunskap, medvetenhet och kännedom om den nationella minoriteten romer ska öka bland allmänheten. Öka kunskapen om och upprätthållandet av den romska minoritetens kultur och olika högtidsdagar samt ökad respekt för mänskliga rättigheter och personers rätt att definiera sin egen identitet.

Uppsala kommun har tillsammans med föreningen Fredens Hus fortsatt att samverka och tillsammans genomfört och utvecklat arbetet för att stärka romers mänskliga rättigheter samt ökat kunskapen om romers livsvillkor. Många insatser som genomförts har haft fokus på att ge kunskapshöjande insatser kring minoritetspolitiken med särskild betoning på romers rättigheter samt kunskap för att motverka diskriminering, rasism och antiziganism.

Insatserna har spånt över flera strategiska områden som utbildning, arbete, kultur, språk och civilsamhällets organisering. Nedan ges en mindre detaljerad beskrivning av syftet inom varje område:

Utbildning

Att höja kunskapen om romers historia, rättigheter och livsvillkor med betoning på principen om icke-diskriminering, både bland ungdomar i skolor och bland kommunanställda.

Workshops på skolor har utvecklats för att öka medvetenheten om antiziganism och främja mänskliga rättigheter. Dessa har inkluderat interaktiva element som skapar förståelse för den romska minoritetens situation och stärker elevernas respekt för olika identiteter.

Arbete

Under somrarna har en person med romsk tillhörighet involverats och medverkat i processen tillsammans med ungdomarna och pedagoger från Fredens Hus. Personen har arvoderats under hela utställningsperioden.

I skapandet av workshopen för högstadie- och gymnasieskolor har en ung rom inkluderats och personen har delvis också medverkat i genomförandet av workshopen i skolorna, och där arvode utgått för uppdraget.

Kultur

Insatserna har inkluderat kulturaktiviteter som utställningar, stadsvandringar och teaterföreläsningar för att lyfta fram romskt kulturarv och ge romska röster en plattform i det offentliga rummet.

Kulturinslagen har också syftat till att synliggöra en inte sällan marginaliserad historia och skapa stolthet inom den romska minoriteten.

Språk

Utställningar och aktiviteter på biblioteken integrerar romska språket och kulturen, vilket stärker det språkliga och kulturella självförtroendet hos romer och synliggör språkets betydelse.

Genom högläsning och sagostund där det romska språket används, introduceras både barn och vuxna till dess rika historia.

Civilsamhällets organisering

Insatserna främjar organiseringen av romska ungdomar och stärker deras deltagande i beslut som påverkar deras liv. Ungdomsträffar fungerar som en plattform för dialog och utveckling av förslag på förbättringar i samhället.

Samverkan med Fredens Hus och andra lokala aktörer stärker banden mellan civilsamhället och offentliga institutioner. Uppsala kommuns samhällsväglare med romsk språk- och kulturkompetens bjuder regelbundet in till mötesplatsen Kafé Romano. Genom att främja socialt välbefinnande och tillhörighet, särskilt genom mötesplatser som Kafé Romano, bidrar insatsen till bättre mental hälsa bland romer. Träffar och samtal inom trygga miljöer syftar till att minska diskrimineringens psykiska effekter och stärka individers självkänsla. Genom att skapa trygga mötesplatser, där romer kan samlas utan rädsla för diskriminering, byggs tillit och sociala nätverk.

Beskriv hur insatsen förbättrat romers inkludering i samhället

Genom workshops i skolor, kunskapshöjande insatser för anställda inom kommunen, sommarutställningar och stadsvandringar genomförda av ungdomar, program på biblioteken har kunskap om romers rättigheter samt kommunens skyldigheter ökat. Romers livsvillkor och kunskap om antiziganism har ökat. Sammantaget har kunskapen inom området stärkts hos en del kommunanställda samt gett medarbetare kunskap om kommunens skyldigheter. Förmåga att bemöta romers behov och romers rättigheter har ökat.

Insatsen har också möjliggjort ett nytt kunskaps- och workshopsmaterial som använts på skolor och ökat kunskap och medvetenhet om romers rättigheter och historia bland lärare och elever.

Utställningar och stadsvandringar skapade av ungdomar och däribland även romska ungdomar har synliggjort romskt kulturarv och bidragit till ökad medvetenhet om romska frågor bland allmänheten.

Offentliga evenemang som uppmärksammande av flera romska högtidsdagar har firats med stort deltagande, vilket stärkt samhörighet och kulturell stolthet.

Samarbetet med civilsamhället, och särskilt Fredens Hus, har lett till ett starkare lokalt nätverk och en strukturerad samordning/samverkan internt inom kommunen och med lokala aktörer i Uppsala.

Arbetet med att stärka och främja romsk inkludering har gett ökade möjligheter att nå målgruppen, med regelbundna dialoger på olika sätt samt skapat fler mötesplatser. Kommunens engagemang i arbetet för att motverka antiziganism och rasism bidrar till ett mer inkluderande och tryggt samhällsklimat. Genom att skapa trygga mötesplatser, där romer kan samlas utan rädsla för diskriminering, byggs tillit och sociala nätverk. En del romer i Uppsala har uttryckt att de känner större tillit och förtroende för kommunen.

Sammanfattningsvis genom ett långsiktigt arbete och bred samverkan ökas romers egenmakt och delaktighet i samhället, med fokus på att säkerställa lika möjligheter och rättigheter för alla.

Beskriv hur insatsen givit kommunen bättre förutsättningar att arbeta med att främja romsk inkludering

Genom kunskapshöjande insatser för anställda inom kommunen har kunskap om kommunens skyldigheter, romers rättigheter, antiziganism och livsvillkor ökat, vilket stärkt anställdas förmåga att bemöta romska behov och romers rättigheter.

Samarbete med civilsamhället, särskilt Fredens Hus, har lett till ett starkare nätverk och samverkan mellan kommunen och lokala aktörer.

Uppsala kommun har en tillsvidareanställd samhällsväglare med romsk språk- och kulturkompetens, som är en viktig resurs i arbetet för att stärka och främja romsk inkludering. Samhällsväglare bjuder kontinuerligt in personer från den nationella minoriteten romer till mötesplatsen Kafé Romano och genom dessa regelbundna träffar i kommunens regi har förutsättningarna för dialog med minoriteten stärkts. Romer har uttryckt att de idag känner en större tillit och förtroende för kommunen, och att tilliten har vuxit fram genom ett långsiktigt och uthålligt arbete för att stärka och främja romsk inkludering.

Genom insatserna med att stärka och främja romsk inkludering har kunskap och erfarenheter inom området inkluderats och stärkt kommunens interna nätverk i arbetet med nationella minoriteter. Nätverket leds av kommunledningskontoret och består av tjänstepersoner från kommunledningskontoret samt från olika kommunala förvaltningar. Nätverket träffas regelbundet för ett kunskaps- och erfarenhetsutbyte samt för planering av insatser inom området som berör de nationella minoriteterna. Många erfarenheter och genomförda insatser i arbetet för romsk inkludering lyfts i kommunens interna nätverk. Goda exempel på insatser inom området har kunnat spridas till andra delar av kommunen genom det interna nätverket. Kunnat inspirera till goda förutsättningar för kommunens långsiktiga arbete inom romsk inkludering samt i kommunens arbete med alla nationella minoriteter.

Beskriv om syftet med insatsen, som beskrevs i er ansökan, kunnat uppnås

Syftet med alla insatser som beskrevs i ansökan har kunnat uppnås, förutom att en avvikelse har skett, se längre ned.

- En av insatserna som Uppsala kommun genomfört tillsammans med Fredens Hus har varit att bjuda in till träffar med ungdomar från alla nationella minoriteter. Barn och ungdomar är prioriterade målgrupper som kommunen särskilt vill nå. Tillsammans med Fredens Hus har träffarna kontinuerligt utvecklats, dess innehåll och inbjudan har setts över. Genomförandet och att nå ut till berörda ungdomar har utvecklats för att vara så tillgängliga och välkomnande som möjligt. Målet med ungdomsträffarna har varit att skapa tillitsfulla relationer med ungdomar, sänka trösklar för ungdomar att delta och att ungdomar med någon bakgrund till de nationella minoriteterna träffas och får kunskap om sina lagstadgade rättigheter samt eventuellt organiserar sig.
- En annan genomförd insats var en musikteaterföreställning som ger röst åt resandefolket och synliggör en blind fläck i svensk historia. Den musikaliska teaterföreställningen spelades på Reginateatern i Uppsala och gavs dels som en skolföreställning dagtid med efterföljande samtal, dels som en offentlig kvällsföreställning. Skådespelaren är av romskt ursprung och också en god röst för HBTQI-personer.

- Ytterligare en genomförd insats har varit en utställning som skapats och visats av ungdomar med tema nationella minoriteter med särskild fokus på den nationella minoriteten romer. Utställningen har visats i det offentliga rummet i Uppsalas stadskärna under sommaren 2023 och under sommaren 2024 gjordes en uppföljning till utställningen med stadsvandringar i centrala Uppsala. Ungdomarna har genom ett sommarjobb fått möjlighet att fördjupa sig i mänskliga rättigheter, nationella minoriteter med särskild fokus på nationella minoriteten romer och deras rättigheter.

Arbetet har skett tillsammans med pedagoger från Fredens Hus och förberedelser, genomförande och uppföljning av insatserna har gjorts i samverkan med kommunens samhällsväglare med romsk språk- och kulturkompetens. Under utställningsperioden har en person med romsk tillhörighet arvoderats och medverkat i hela processen.

Ungdomarna har arvoderats under sommarjobbet och de har arbetat med insamling av material och fakta, skapat och format material samt presenterat och informerat om utställningen och temat till allmänheten. Ungdomarna har också skapat en stadsvandring i Uppsala på temat nationella minoriteter med särskild fokus på den nationella minoriteten romer och dess historia och utsatthet. Utställningen har under läsåret kunnat gå på turné och visats på olika bibliotek i Uppsala.

Nedan citat från två ungdomar som berättar om vad sommarjobbet har betytt för dem:

"Jag känner att arbetet med mänskliga rättigheter passar mig så bra. Har känts meningsfullt och definitivt något jag vill fortsätta med."

"Jag har lärt mig mycket om de nationella minoriteternas historia, kultur, och ställning i samhället idag. Utöver det har jag också lärt mig om hur man planerar, bygger och "håller" i en utställning. Jag har fått prata med många olika människor och tar också med mig erfarenheten från att jobba och lärdomar från kontoret generellt!"

- Andra genomförda insatser har varit aktiviteter på Bibliotek Uppsala. Utställningen och stadsvandringarna som ungdomar arbetat med och som beskrivs ovan har under perioden augusti, september och oktober 2023 samt under perioden januari och februari 2024 gått på turné till ett flertal bibliotek i Uppsala tätort samt till bibliotek på landsbygden i kommunen. Invigning med vernissage och tal av Bibliotek Uppsalas chef skedde initialt på stadsbiblioteket där utställningen visades under en månad innan den turnerade vidare till nästa bibliotek. Utställningen visades på biblioteken i samband med Förintelsens minnesdag samt nationella minoriteters högtidsdagar.

På varje bibliotek har ungdomar som skapat utställningen varit på plats och haft visning, berättat och svarat på frågor. På några bibliotek har ungdomarna även haft quiz och skapande aktiviteter för barn. Ungdomarna har arvoderats när de har arbetat med att visa och presentera utställningen på biblioteken.

Invigningen av utställningen genomfördes inom ramen för bibliotekets "Lördagskul" och aktiviteten var lyckad då den passade för de barnfamiljer som kom och deltog.

Ungdomar som tagit fram utställningen har medverkat på plats med information och tipspromenader. De anpassade också tipspromenaden till yngre barn som var på plats. Det syntes att kunskapen generellt är låg och det är viktigt att biblioteken bidrar till att synliggöra frågorna. Möjlighet att gå tipspromenad och få en bok som pris pågick under hela utställningsperioden.

Från bibliotekets håll har man uttryckt att utställningen var ett fint sätt att lyfta frågor kring de nationella minoriteterna med särskild fokus på den nationella minoriteten romer. Besökarna vid biblioteket var positiva till utställningen och tog del av både material samt gjorde quizet. Många barn uppskattade också färgläggningsbilderna med de nationella minoriteternas flaggor och symboler. Besökare, som var i alla åldrar, frågade allmänt om utställningen. Upplivedes att de flesta såg det som lärorikt och ett kreativt sätt att lyfta nationella minoriteters historia på. När ungdomarna som skapat utställningen var på plats uppstod intressanta samtal med besökare som tog del av utställningen.

Sagostund med Fred Taikon är en annan aktivitet som genomförts på ett bibliotek i Uppsala. Det var mycket uppskattat för yngre barn som kom tillsammans med sina föräldrar. Sagostunden genomfördes i anslutning till att kommunen och Fredens Hus uppmärksammade Resandefolkets högtidsdag med program.

- En annan genomförd insats har varit workshops i skolor för högstadie- och gymnasieelever med tema nationella minoriteter med särskild fokus på den nationella minoriteten romer, identitet, rasism och antiziganism. Workshopen har varit interaktiv och syftat till att öka kunskapen och medvetenheten om romers historia, rättigheter och situation i det svenska samhället. Dessutom har målet varit att öka respekten för mänskliga rättigheter och personers rätt att definiera sin egen identitet. I skapandet av workshopen har en ung rom inkluderats och personen har delvis också medverkat i genomförandet av workshopen i skolorna, och där har arvode utgått för uppdraget.

Gymnasieelever har erbjudits att se musikteaterföreställningen, med efterföljande samtal, som ger röst åt resandefolket och synliggör en blind fläck i svensk historia som beskrivs ovan.

- Ytterligare en genomförd insats har varit en kunskapshöjande insats för medarbetare som arbetar inom Uppsala kommun. Där har kommunens samhällsvägledare med romsk språk- och kulturkompetens samt utvecklingsledare tillsammans med pedagog från Fredens Hus genomfört kunskapshöjande insatser för medarbetare inom kommunen. Insatsens syfte har varit att öka kunskapen om den nationella minoritetslagen, kommunens skyldigheter och med utgångspunkt i den romska minoritetens rättigheter. Samt öka förståelsen för den svenskromska historien, antiziganism och romers livsvillkor idag. Satsningen har också gett ökad kunskap och förståelse för romsk delaktighet och romsk inflytande med särskild betoning på principen om icke-diskriminering.

Utvärderingen har visat att majoriteten av deltagarna varit mycket respektive ganska nöjda med insatsen som givit ny och viktig kunskap inom området. Att insatsen varit relevant för en som arbetar inom kommunen och majoriteten skulle rekommendera insatsen till andra kollegor och medarbetare. Nedan några citat från utvärderingen av den kunskapshöjande insatsen:

"Jag har fått en fördjupning av romers rättigheter och kommunarbeteares skyldigheter gentemot romer och de andra nationella minoriteterna i Sverige. Jag tar med mig att antiziganism fortfarande är vanligt förekommande".

"Att det är viktigt att stärka minoritetsgruppen romer och i den mån jag kan synliggöra gruppen på min arbetsplats".

"Jag har fått mer kunskap om romers historia och den vardagsrasism många möter idag".

"Att romer än idag inte gärna vill tala om att de är romer".

"Att det är bra att vi får denna typ av kunskapshöjande insats".

- Den slutliga insatsen som genomförts är att Uppsala kommun tillsammans med Fredens Hus och tillsammans med det romska civila samhället i Uppsala uppmärksammat viktiga högtidsdagar under 2023 och 2024. Uppmärksammandet av Förintelsens minnesdag har genomförts på Reginateatern i Uppsala med tal och musikaliska program. Likaså har Internationella romadagen samt Resandefolkets högtidsdag uppmärksammat med program samt invigningstal av kommunalråd från Uppsala kommun på ett kulturkafé i Uppsala.

Alla genomförda program har varit publika dit allmänheten varit välkomna och programmen har genomförts på en offentlig och välkomnande plats som är öppen för alla. Programpunkterna har varit föreläsningar kring romers historia, dans- och musikuppträdanden, konstutställningar med offentliga samtal tillsammans med konstnärerna. Det har varit många besökare till alla dessa publika dagar och inför varje viktig dag som har uppmärksammat har en dialog med minoriteten romer regelbundet skett om förslag och idéer på programmets innehåll.

I samband med att ovan högtidsdagar har uppmärksammat med program så har pedagog från Fredens Hus samtidigt hållit i workshops på temana för högstadie- och gymnasieelever. Vid ett av dessa tillfällen medverkade också pedagog Mia Taikon från Forum för Levande Historia.

Beskriv insatsens förutsättningar att ge upphov till långsiktiga effekter

För att nå en långsiktighet och hållbarhet i arbetet för romsk inkludering samverkar Uppsala kommun också med civilsamhället, däribland det romska civilsamhället.

Föreningen Fredens Hus har en mångårig erfarenhet att arbeta nära målgruppen barn och unga i Uppsala. Deras expertkompetens på området och tillsammans med kommunens kunskaper och erfarenheter ger arbetet för romsk inkludering en bredare grund och starkare förutsättningar. Samverkan med Fredens Hus har fördjupats och utvecklats genom dessa genomförda insatser. Ett samarbete med civilsamhället kompletterar kommunens arbete med att nå ut till personer, sammanhang, platser och verksamheter som kommunen inte ensam når lika lätt.

Anställda efterfrågar kunskap inom området och den kunskapshöjande insatsen med fokus på romsk inkludering för anställda inom kommunen skulle kunna bli en del av kommunens ordinarie utbildning för kommunens anställda, inklusive nyanställda.

Det interna kommunala nätverket i arbetet med nationella minoriteter inklusive romsk inkludering, som nämnts ovan, träffas och utbyter kunskap- och erfarenheter regelbundet, har stärkts och ger långsiktiga effekter.

Viktiga dagar uppmärksammas i offentlig miljö och synliggörs för allmänheten. Vid dessa dagar har förtroendevalda i Uppsala kommun deltagit med bland annat invigningstal och synliggör att kommunen arbetar med att stärka och främja romsk inkludering.

Ungdomars engagemang i skapandet av kulturaktiviteter som bland annat utställningar och stadsvandringar i det offentliga rummet har skapat framtida ambassadörer för romska frågor.

Material och metoder, såsom utställningar och workshops, kan återanvändas och spridas vidare till fler skolor och arbetsplatser.

Kommuner såväl inom regionen som i andra delar av landet har tagit kontakt och visat intresse av att ta del av det arbete som görs tillsammans och i samverkan mellan kommunen och civila samhället i Uppsala. Andra kommuner kan inspireras i sitt arbete kring romsk inkludering och romska rättigheter i respektive ort.

Genomförande och målgrupp

Redovisa verksamhetens genomförande och ange eventuella avvikelser från den ursprungliga planeringen. Vilka har insatsens huvudsakliga aktiviteter och/eller metoder varit? Beskriv också hur ni har arbetat med jämställdhet i insatsen.

Ovan har alla genomförda insatser och huvudsakliga aktiviteter beskrivits; ungdomsträffar för ungdomar med någon form av bakgrund/koppling till de nationella minoriteterna, utställning i det offentliga rummet som är skapad och visad av ungdomar, workshops för högstadie- och gymnasieelever, aktiviteter inom Bibliotek Uppsala, kunskapshöjande insatser för anställda inom kommunen samt uppmärksammande av viktiga högtidsdagar.

I stort sett har alla insatser genomförts utifrån den ursprungliga planen men det har varit svårigheter för Bibliotek Uppsala att dels finna och arvoda en ung rom att läsa sagor för barn, dels genomföra fler sagostunder, vilket var planen initialt. Det har också varit svårt att genomföra program riktat till vuxna. Det handlar om en resursfråga inom verksamheten. Det krävs tid och resurser för att ta fram och genomföra publika program. Det har också varit svårt att finna och få kontakt med personer från den romska minoriteten som haft möjlighet att åta sig ett sådant uppdrag.

Vi vände oss då till länsstyrelsen med frågan om att få göra en viss omDispositionering av de medel vi erhållit i arbetet med att stärka och främja romsk inkludering så att posten som rör sommaraktiviteterna utökades. Länsstyrelsen godkände denna omfördelning då den omfattas av vår ursprungliga ansökan.

Vi kunde då använda delar av medlen som var tänkt till programpunkter inom Bibliotek Uppsala till en aktivitet tillsammans med ungdomar sommaren 2024. OmDispositioneringen gjorde det möjligt att anställa fem ungdomar som i tre veckor under sommaren 2024 har arbetat med att planera och genomföra stadsvandringar i Uppsala med tema de nationella minoriteterna i allmänhet och den romska minoriteten i synnerhet. Ungdomarna som gavs möjlighet att ge stadsvandringar och som visade utställningen från 2023 har också samverkat med Bibliotek Uppsala under sommaren samt under perioder under 2023 och 2024 som har beskrivits ovan.

Vi hade dialog med den romska minoriteten om omfördelningen och de såg positivt på detta och tyckte att det var en bra idé.

Jämställdhet i insatsen

Både Uppsala kommun och Fredens Hus arbetar kontinuerligt med jämställdhet och med att

möjliggöra mångfald i båda respektive organisationers ordinarie verksamheter. Detta arbete har varit centralt i insatsens samtliga aktiviteter.

Under projektets gång har vi arbetat aktivt med jämställdhet genom att integrera ett jämställdhetsperspektiv i samtliga delar av projektet, från planering och genomförande till uppföljning. Vi har haft nolltolerans mot diskriminering och främjat lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsidentitet, sexuell läggning, etnisk bakgrund, ålder eller funktionsvariation. Vi har också kartlagt risker för diskriminering samt säkerställt att arbetsplatsen (Fredens Hus) riktlinjer och rutiner följer dess jämställdhetspolicy. Detta arbete är i linje med FN:s hållbarhetsmål 5 (Jämställdhet), 10 (Minskad ojämlikhet) och 16 (Fredliga och inkluderande samhällen), vilket stärker vår strävan mot en mer inkluderande och jämlik samhällsutveckling.

Ett av länsstyrelsens prioriterade områden har varit arbetet med kvinnor och barn och under genomförandet av insatsen för sommarjobb och under insatsen workshops i skolor har vi arvoderat romska kvinnor i ledande roller, exempelvis som projektassistent. Teman som kvinnors rättigheter och HBTQI har integrerats i ungdomsträffar och kulturaktiviteter.

Ett av statsbidragets prioriterade områden är arbetet med romska barn och unga. Vi har särskilt försökt nå barn och ungdomar genom insatsen ungdomsträffar. Detta gjorde vi bland annat genom att förlägga träffen med unga i samband med uppmärksammandet och firandet av den Internationella romadagen. Syftet med beslutet var att visa oss mer synliga och tillgängliga samt inleda samtal och kontakt med fler romska ungdomar.

Vi har också fokuserat på att delta och finnas tillgängliga vid olika romska mötesplatser och andra aktiviteter med tidigare hög romsk närvaro. Bland annat har vi vid flera tillfällen närvarat vid Kafé Romano, mötesplats och plattform för den som är rom och bosatt i Uppsala, som Uppsala kommuns samhällsväglare med romsk språk- och kulturkompetens regelbundet bjuder in till. Tillfället är öppet för alla romer och genomförs en gång i månaden med gemensam fika och inte sällan diskussion kring ett visst tema. Kafé Romano anordnas också för att stärka romers delaktighet och inflytande i kommunens arbete för romsk inkludering.

Samarbetet med Uppsala kommuns samhällsväglare med romsk språk- och kulturkompetens har varit en viktig länk för att nå romska kvinnor. Till utställningsuppdraget anställdes en romsk kvinna som under hela perioden arbetade som projektassistent. I uppdraget workshopar-på-skola anställdes en annan ung romsk kvinna, som tillsammans med Fredens Hus pedagog, arbetade med att planera, utveckla och genomföra workshopaktiviteter i olika klasser på högstadie- och gymnasieskolor.

Beskriv hur ni har nått målgruppen/målgrupperna och vilka erfarenheter som har gjorts i det arbetet

Uppsala kommun har en tillsvidareanställd samhällsväglare med romsk språk- och kulturkompetens. Samhällsväglaren är en viktig resurs och kontaktperson i arbetet för att stärka och främja romsk inkludering. Samhällsväglaren bjuder regelbundet in personer, unga såväl som äldre, till mötesplatsen Kafé Romano som drivs i kommunens regi.

Vår erfarenhet visar att lokala mötesplatser som Kafé Romano varit avgörande för att bygga tillit och engagemang. Det är en viktig mötesplats för dialog och spridning av information både till målgruppen samt viktig kunskap som ges tillbaka till kommunen. Samhällsväglaren har en viktig roll att kontinuerligt kommunicera med personer från den nationella minoriteten romer. Alla genomförda insatser och förslag på aktiviteter kommuniceras regelbundet med minoriteten på Kafé Romano, eller vid andra träffar.

Vår erfarenhet sedan lång tid tillbaka är att grunden för arbetet med att stärka och främja romsk inkludering är att kontinuerligt ha en dialog med minoriteten. Inte lämna dem utanför utan arbetet behöver göras tillsammans, och då krävs involvering och dialog med de personer som berörs av arbetet. Vår erfarenhet säger också att arbetet behöver pågå kontinuerligt och kräver kunskap, tid, resurser och förståelse för minoritetens utsatthet. Det är viktigt för att kunna bygga tillit och förtroende.

Utöver Kafé Romano finns det många fler sätt vi arbetar och har arbetat på för att nå målgruppen och målgrupperna. Fredens Hus har hållit i workshops ute i skolor och det är en arena för spridning av information. Vi har använt oss av sociala medier, marknadsföring i den lokala tidningen Word som görs av gymnasieelever och ges ut av Barnombudet i Uppsala. Uppsala kommuns kommunikatörer skriver nyheter och information som läggs ut på kommunens webb. Vi använder oss också av allehanda nätverk lokalt, regionalt och nationellt för att sprida information och för att nå målgrupperna. Vår erfarenhet visar att vi får kontakt respektive når ut med information samt får tillbaka värdefulla kunskaper genom att använda många olika kanaler för kommunikation.

Beskriv om ni har nått personer eller målgrupper som ni inte planerat för att nå

Vi har nått barn och unga genom flera av våra insatser. Samt allmänheten via offentliga program, utställningar och visningar på biblioteket och i det offentliga rummet. Vi har nått målgrupper i alla åldrar vilket vi planerade för.

Minoriteten romer har vi kontinuerlig kontakt med via dialog på Kafé Romano samt genom andra mötesplatser. Det är naturligtvis personer som vill ha kontakt med kommunen, men vi är medvetna om att det finns ett mörkertal av personer som inte har tillit till offentliga myndigheter och kommun, inte vill ha kontakt och som heller inte är öppna med sin identitet.

En annan målgrupp är medarbetare och chefer som arbetar inom kommunen. Det är en målgrupp som vi önskar nå ut till mer, då vi vet att kunskapen inom området generellt är låg. Många anställda som deltagit i kunskapshöjande insatser har uttryckt att de fått ny kunskap och flera frågor och eftersöker mer kunskap.

Resultat

Beskriv era resultat utifrån planerad insats

Workshops för högstadie- och gymnasieelever har genomförts med närmare 400 elever och väckt ett stort engagemang bland eleverna. Utställningen som skapats av ungdomar genom sommarjobb har turnerat framgångsrikt på flera bibliotek i Uppsala, med flertalet besökare och interaktioner. Uppmärksammandet av ett flertal högtidsdagar har lockat hundratals besökare under 2023 och 2024 och ungdomsträffar har bidragit till ökad dialog. Resultaten av genomförda insatser har beskrivits mer genomgående här ovan.

Resultaten av planerade insatser för att stärka och främja romsk inkludering har stärkt samverkan med det civila samhället lokalt, kunskap har ökat hos anställda inom kommunen som tagit del av kunskapshöjande insatser och det interna nätverket i kommunen i arbetet med nationella minoriteter där arbetet för romsk inkludering ingår har stärkts. Vi tar till oss erfarenheter och kunskaper och provar nya metoder i arbetet.

Vår erfarenhet visar att lokala mötesplatser som Kafé Romano varit avgörande för att bygga tillit och engagemang. Det är en mötesplats som kommunen har använt i många år och som kommer

fortsätta att användas.

Vilka lärdomar har ni dragit utifrån målgruppens respons på insatsen

Vi har sett att deltagare i genomförda workshops, utställningar och kunskapshöjande insatser har uppskattat interaktiva moment. Vi har också fått till oss att kunskaper inom området generellt är låga och att man uppskattar att få mer kunskap inom området samt kunskap om kommunens skyldigheter. Det gäller både personer som arbetar inom kommunen samt minoriteten romer som inte alltid har kunskap om sina rättigheter eller om kommunens skyldigheter när det gäller minoritetspolitiken.

Det har varit och är utmaningar i att nå ungdomar tillhörande/med kopplingar till nationella minoriteter och det visar på vikten av att fortsätta anpassa format och tid för aktiviteter.

Samverkan med civila samhället och samverkan mellan organisationer har vi erfarit är en framgång i arbetet för att stärka och främja romsk inkludering. Olika organisationer och verksamheter kompletterar varandra och tillsammans stärks arbetet.

Att detaljer vid planering och genomförande av exempelvis högtidsdagar kan vara avgörande för minoritetens deltagande. Det kan till exempel handla om vilken lokal eller var programmet genomförs och huruvida platsen är tillgänglig för att ta sig dit eller inte.

En grundbult och en viktig lärdom av arbetet är att kontinuerligt ha dialog med minoriteten romer och inte genomföra någon insats utan att ha haft en dialog. För att uppnå goda resultat i arbetet för romsk inkludering förutsätter det dialog och att inkludera målgruppen i arbetet.

Har ni återkopplat insatsens resultat till minoriteten och vad har ni i så fall fått för respons?

Som beskrivits ovan vid flertal punkter så sker det en kontinuerlig dialog med målgruppen via mötesplatsen Kafé Romano. Även återkoppling av insatsernas resultat återkopplas i form av dialog och samtal. Responsen är positiv, minoriteten återkopplar att det är viktigt att både allmänheten och anställda inom kommunen får kunskap om området. I synnerhet att anställda inom kommunen vet om vilka skyldigheter som finns gällande minoritetslagen. Och kunskap om att många romer inte är öppna med sin identitet och vad det ger för konsekvenser för enskilda personer och för familjer, att inte vara öppen med att man är rom.

Återkopplingen till minoriteten har också gett tillbaka kunskaper och givit värdefulla insikter om framtida insatser och hur dessa kan anpassas ännu bättre för målgruppen.

Om insatsen inte alls eller delvis har uppnått förväntade resultat, vad anser ni att det beror på?

En aktivitet som inte har genomförts är insatsen om att "utveckla digitala och analoga visningar av det romska kulturarvet". När kommunen ansökte om medel för detta var tanken att med avstamp i det romska kulturarvet påbörja ett arbete att kunna erbjuda digitala/virtuella visningar av lokala historiska platser i Uppsala samt berättelser om romsk historia i Uppland. Kommunen har undersökt möjligheten för samverkan utifrån kommunens befintliga appar som handlar om kulturarv. Denna insats har dock inte kunnat genomföras under perioden då det krävt mer resurser och medel för att genomföra en sådan app.

Fortsättning av insatsen och spridning

Beskriv om och i så fall hur insatsen lever vidare (exempelvis genom erfarenheter och kunskap och/eller genom verksamheten eller delar av den).

Som beskrivits ovan har arbetet för att stärka och främja romsk inkludering stärkt samverkan med det civila samhället lokalt. Och det interna nätverket inom kommunen i arbetet med nationella minoriteter, där arbetet för romsk inkludering ingår, har stärkts. Vi tar till oss erfarenheter och kunskaper och provar nya metoder i arbetet. Det är något som vi kommer att fortsätta verka för.

Vi arbetar för att fortsätta genomföra kunskapshöjande insatser för att öka kunskapen inom området hos anställda inom kommunen.

Vår erfarenhet visar att lokala mötesplatser som Kafé Romano varit avgörande för att bygga tillit och engagemang. Det är en mötesplats som kommunen har använt i många år och som kommunen genom samhällsväglare mer romsk språk- och kulturkompetens kommer fortsätta att bjuda in till.

Om insatsen kommer fortsätta, på vilket sätt finansieras den efter insatstiden?

Uppsala kommun har fortsättningsvis en anställd samhällsväglare med romsk språk- och kulturkompetens. Samhällsväglaren fortsätter bjuda in minoriteten till mötesplats Kafé Romano samt ger samhällsvägledning till minoriteten vid kommunens Utbildnings- och Jobbcenter, som organisatoriskt tillhör arbetsmarknadsnämnden, två tillfällen i veckan.

Bibliotek Uppsala kommer att tillhandahålla en del litteratur på det romska språket och kommunen kommer kunna flagga vid högtidsdagar. Men inga insatser som är beskrivna ovan kommer att kunna genomföras utan tillgängliga medel som de statsbidrag som kommunen har erhållit under 2023 och 2024.

Finns det några aktörer som har efterfrågat resultaten och erfarenheterna, i så fall vilka?

Ja, vi har fått frågor om genomförda insatser och erfarenheter från flera kommuner i landet som ska börja och/eller utveckla sitt arbete med romsk inkludering. Vi har haft digitala nätverksträffar med ett flertal kommuner från mellersta och norra Sverige som tagit kontakt och efterfrågat metoder, tips och tillvägagångssätt i arbetet. En del tjänstepersoner från dessa kommuner har vi träffat och fått kontakt genom länsstyrelsens nätverksträffar. Andra kommuner har tagit kontakt då de hört talas om vårt arbete från annat håll eller till exempel läst reportage om vårt arbete via www.minoritet.se

Hallsberg kommun är en sådan kommun som vi fått kontakt med via en nätverksträff på länsstyrelsen. Tjänsteperson samt representanter från den nationella minoriteten romer skulle ha kommit till Uppsala och bland annat träffas på ett Kafé Romano i höstas. Tyvärr blev det inställt på grund av sjukdom. Men kontakt har etablerats och förhoppningsvis kommer en träff att kunna genomföras längre fram.

Region Uppsala samt närliggande kommuner i regionen har efterfrågat resultat och våra erfarenheter inom området. Uppsala kommun deltar i ett nätverk i arbetet för nationella minoriteter bestående av regionens kommuner och som leds av Region Uppsala samt Länsstyrelsen i Uppsala län.

Uppsala kommuns arbete för romsk inkludering tillhör organisatoriskt socialnämnden och arbetet har återkommande rapporterats för nämndens förtroendevalda, som efterfrågat resultat och våra erfarenheter.

Har ni spridit eller planerar ni att sprida information om er insats till andra kommuner? Beskriv på vilket sätt eventuell spridning har skett/kommer att ske.

Som nämnts ovan har Region Uppsala samt några kommuner i regionen efterfrågat våra erfarenheter inom området. När vi träffas inom regionens nätverk i arbetet för nationella minoriteter berättar Uppsala kommun om sina erfarenheter och kunskaper om arbetet med romsk inkludering. Det saknas liknande arbete för att stärka och främja romsk inkludering i de andra kommunerna och intresset är stort om hur vi arbetar.

Region Uppsala och kommuner i regionen har visat intresse av att kunna ta del av den kunskapshöjande insats som vi tagit fram och som vänder sig till kommunanställda. Tjänstepersoner från Region Uppsala har bjudits in för att ta del av den kunskapshöjande insats som vi genomfört för anställda inom Uppsala kommun. Av bland annat resursskäl har det inte kunnat genomföras men kan vara något som kommer realiseras framöver.

Uppsala kommun och Fredens Hus har också haft dialog med regionens kommuner för att bjuda in ungdomar tillhörande nationella minoriteter till gemensam ungdomsträff i Uppsala. Inbjudan ska då ha gått ut inom respektive kommun av ansvarig tjänsteperson.

Uppsala kommun och Fredens Hus har också fått möjlighet att berätta om vårt gemensamma arbete för att stärka och främja romsk inkludering vid nätverksträff vid Länsstyrelsen Stockholm. Information har då spridit sig till deltagande kommuner vid nätverksträffen.

Övrigt

Är det något som ni vill lyfta till Länsstyrelsen?

Som nämnts här ovan så är ekonomiska medel och möjligheten till statsbidrag en viktig förutsättning för att kunna genomföra insatser för att främja och stärka romsk inkludering.

Kommunen har framfört det tidigare men värt att upprepa; att det behöver finnas kontinuerliga statsbidrag i arbetet med att stärka och främja romsk inkludering. Liknande det statsbidrag som finns för finska förvaltningsområden för finska språket. Som det är nu är kommunen beroende av de medel som utlyses för att kunna genomföra olika insatser för att stärka och främja romsk inkludering.

Kommunen tycker att det är värdefullt att Länsstyrelsen bjuder in kommuner till- och håller i kontinuerliga nätverksträffar med olika teman. Det är ett viktigt forum att få möjlighet att dela kunskaper och erfarenheter med andra kommuner i landet samt knyta nya kontakter men också att kunna upprätthålla tidigare värdefulla kontakter i arbetet för att stärka och främja romsk inkludering.

Länsstyrelsen har också ett helikopterperspektiv och kan påminna och/eller flagga för myndigheters olika uppdrag inom området. Till exempel ge en uppdatering av nyproducerat material från Skolverket, Socialstyrelsen, Institutet för språk och folkminnen etc. Det är viktigt att det också finns statliga myndigheter som har ett regeringsuppdrag att arbeta med romsk inkludering.

Har det framkommit några mervärden genom insatsen som ni inte räknat med vid start?

Ett mervärde genom insatserna är att kommunens samverkan med romsk inkludering och nationella minoriteter internt inom den kommunala organisationen har stärkts. Och samverkan med det civila samhället lokalt har utvecklats, fördjupats och stärkt arbetet. I och för sig är det inte något som vi inte hade räknat med, men vi kan konstatera att det kontinuerliga arbetet med att stärka och främja romsk inkludering och romska rättigheter har stärkt samverkan.

En framgång för arbetet är att arbeta från olika håll och samverka för att nå hållbara effekter. Att hela tiden söka nya vägar, hålla ut och inte ge upp. Samt visa att ett inkluderande arbetssätt och ett arbete som vilar på de mänskliga rättigheterna gynnar alla.

Har ni stött på utmaningar som ni inte hade förutsett?

Det finns utmaningar med arbetet. En del utmaningar känner vi till sedan tidigare och försöker därför att prova andra tillvägagångssätt och metoder för att nå ut. En del av utmaningarna är;

- Att det är svårt att nå ungdomar som har en tillhörighet/koppling till de nationella minoriteterna.
- Organisering av ungdomar i till exempel föreningar ser olika ut i landet och det varierar ganska mycket i olika kommuner.
- Det är också en utmaning att nå och få kontakt med personer som tillhör den nationella minoriteten romer. Där är det avgörande att kommunen har en anställd person med romsk språk- och kulturkompetens.
- Det finns mycket fördomar, misstänksamhet och antiziganism vilket gör att många romer inte är öppna med sin identitet.
- Kommunen har ansvar för många frågor och områden och det är en utmaning att få gehör och finna utrymme för arbetet med romsk inkludering, till exempel kan det gälla möjlighet för medarbetare att delta i kunskapshöjande insatser gällande stärka och främja romsk inkludering.

Ekonomisk redovisning

Redovisas i mallen.

Kommentar för övrigt

En aktivitet som inte har genomförts är insatsen om att "utveckla digitala och analoga visningar av det romska kulturarvet". När kommunen ansökte om medel för detta var tanken att med avstamp i det romska kulturarvet påbörja ett arbete att kunna erbjuda digitala/virtuella visningar av lokala historiska platser i Uppsala samt berättelser om romsk historia i Uppland. Kommunen har undersökt möjligheten för samverkan utifrån kommunens befintliga appar som handlar om kulturarv. Denna insats har dock inte kunnat genomföras under perioden.

Beskriv om det skett några förändringar och varför

Omfördelning av medel som är godkänt av Länsstyrelsen i mejl den 3 april 2024.

Se också svar under frågan "Redovisa verksamhetens genomförande och ange eventuella avvikelser från den ursprungliga planeringen" här ovan.

Länsstyrelsen Stockholm har i svarsmejl den 21 januari 2025 godkänt att Uppsala kommun får använda ej förbrukade medel om 60 tkr. till arbetstid 2024 för Utvecklingsledare i uppdraget för romsk inkludering.

Bilaga 2: Bildkollage

Genomförda aktiviteter under insats stärka romsk inkludering
2023-2024. Uppsala kommun

fredens hus

Uppmärksammande av högtidsdagar

Uppmärksammande av högtidsdagar

Uppmärksammade av högtidsdagar

Sagostund med Fred Taikon på svenska och romani kelderäs Läsfabriken, Stadsbiblioteket söndag 29 september 14.00–15.00

Kom och lyssna när Fred Taikon läser ur boken *Sommarturné*. Boken handlar om Fred som växte upp i ett romskt läger under Tältbron i Tantsu. I lägret fanns många barn och de hittade på många lekar och bus. Kom och hör om de spännande händelserna och äventyren när Fred läser högt.

Sagostunden är tvåspråkig, och passar både dig som kan romani kelderäs och dig som bara kan svenska. För barn från 4 år. Föranmälan till kundtjänst@biblioteksuppsala.se eller 018-727 17 10.

Har ditt barn eller du behov av särskilda anpassningar för att ett besök hos oss ska fungera? Hör då av dig till oss, i god tid innan ditt besök, så ska vi göra vårt bästa för att hjälpa till.

Välkommen att fira den internationella Romadagen

Onsdag 12 april 15.00–19.00
Kulturpunkten i Gottsunda centrum

Föreläsning om den romsksvenska historien och underhållning med romsk musik. Tobias Smedberg (V) kommunalråd och ordförande i äldrenämnden inviger firandet 16.00.

Fri entré och fika serveras.

fredens hus

Resandefolkets högtidsdag

Freitag 29 september, 16.00–19.00
Kulturpunkten

- Invigning av utställningen *De assimilerade*
- Invigningstal av Patrik Hedlund, kulturnämndens vice ordförande
- Samtal med konstnären Robin Tinglöf
- Musik med trubaduren Sonny Johansson
- Tipsrunda

Fri entré. Vi bjuder på förtäring.

Ett samarbete mellan Gottsunda kulturhus, Fredens hus och Socialförvaltningen

För bokad visning av utställningen, kontakta mattias.rosendahl@upsala.se

Om ett enda liv Utställning av Sandra Englund

Vernissage, söndag 29 september 16.00–18.00

- Invigningstal av kommunalråd Hanna Victoria Mörck
- Samtal mellan konstnärerna Sandra Englund och Robin Tinglöf under ledning av Antonio Basala från Fredens Hus

Utställningen är öppen måndag 30 september 14.00–18.00 och tisdag 1 oktober 14.00–20.00

Gottsunda kulturhus

I samarbete med Fredens Hus

Internationella Romadagen Måndag 8 april Kulturpunkten, Gottsunda kulturhus

10.00 Fredenshus föreläser om nationella minoriteter med fokus på den romska minoriteten. Föranmälan krävs till mattias.rosendahl@upsala.se

12.00 Dörrarna öppnas till Kulturpunkten

13.00 Invigningstal av kommunalrådet Hanna Victoria Mörck

- Romska nationalsången Gelem gelem
- Tal i anslutning till utställningen "De assimilerade" med konstnären Robin Tinglöf och Upplandsmuséet
- Musik med romska musiker från Finland och Sverige
- Utställning med traditionella romska dräkter
- Vi bjuder på kaffe och tårta

16.00 Programmet avslutas

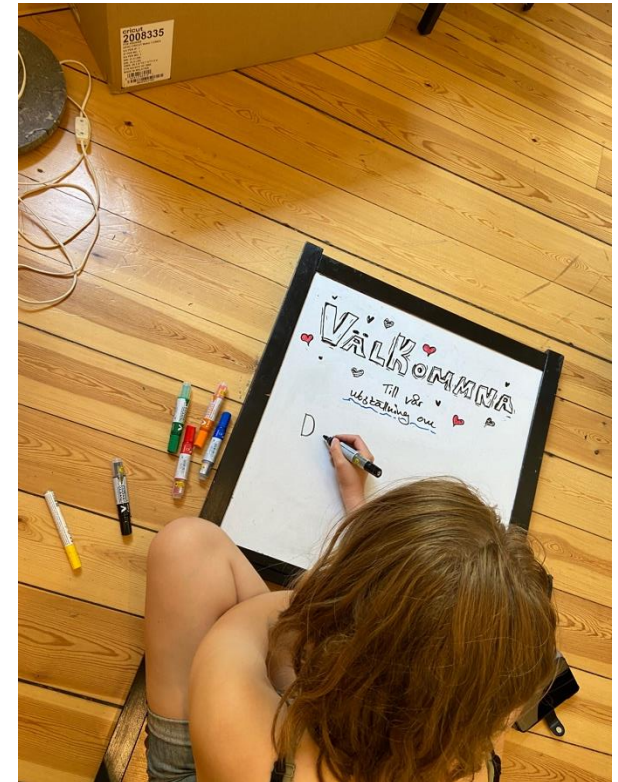
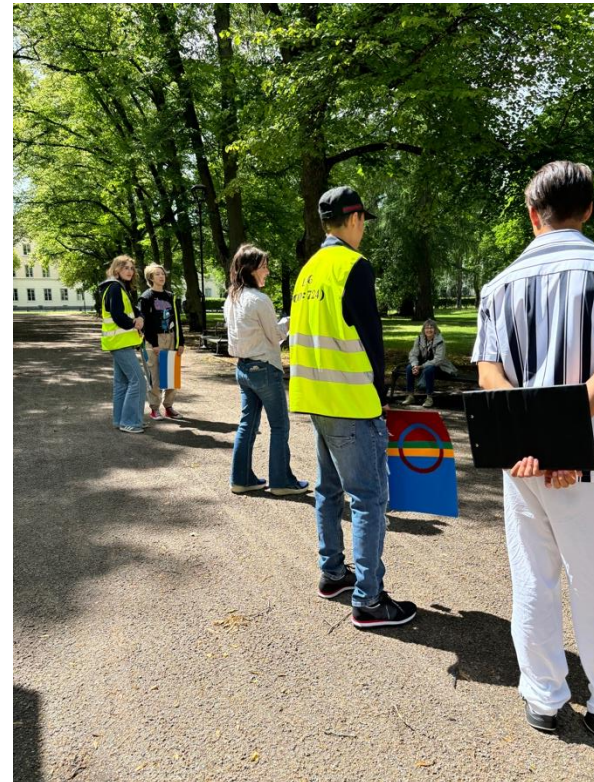
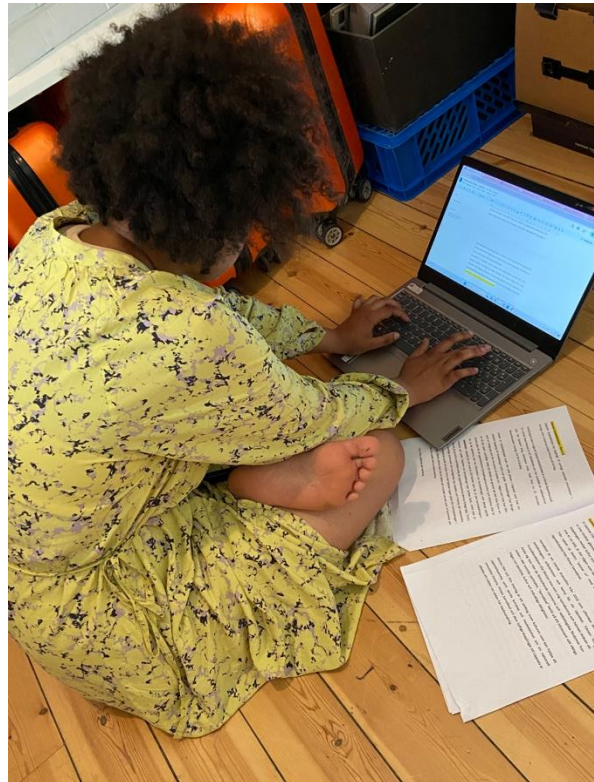
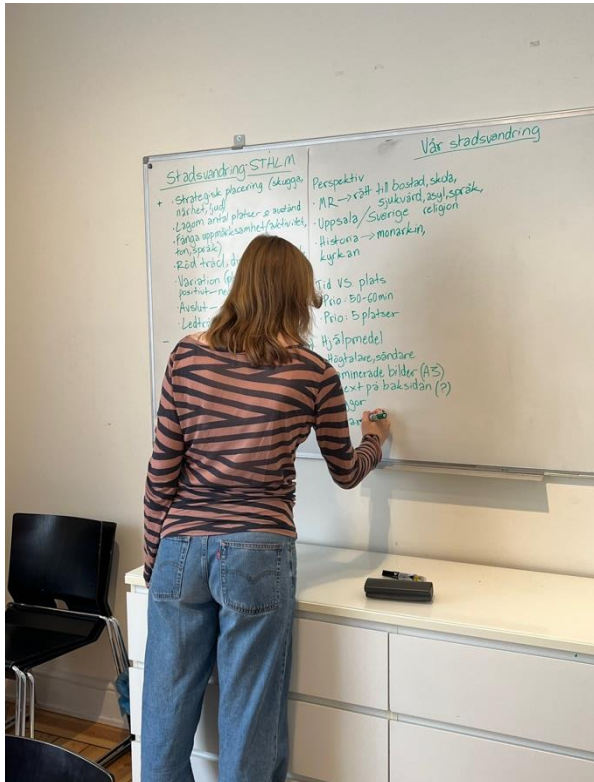

Utställnings- och sommarjobb för unga

Utställnings- och sommarjobb för unga

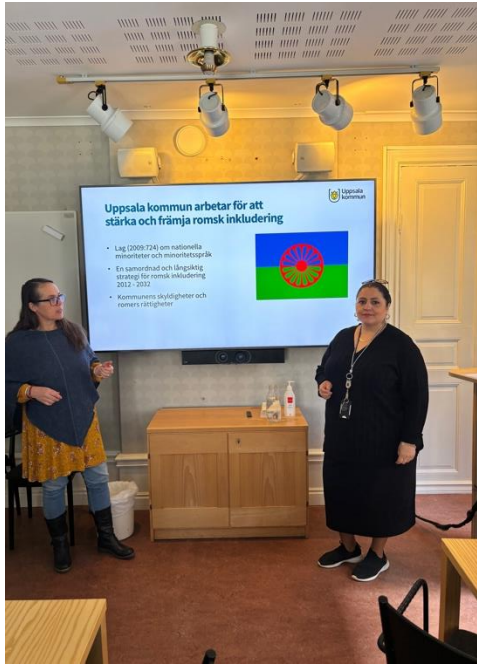

Teaterföreställning: Tschandala/Tattaren

Kunskapshöjande insatser för kommunanställda

Fortbildning på tema romsk inkludering

Emilia Huczko och Helene Löwgren, Uppsala kommun

Antonio Basala, Fredens Hus

2024

fredens hus

Program

1. Inledning
2. Nationella minoriteter och offentlig sektor
3. Historisk bakgrund
4. Romers uppväxt- och levnadsvillkor
5. Uppsala kommuns informationsfilmer
6. Sammanfattning

1. Inledning

Uppsala kommun arbetar för att stärka och främja romsk inkludering

- Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk
- En samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012 - 2032
- Kommunens skyldigheter och romers rättigheter

En samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012 – 2032

- Mänskliga rättigheter och icke-diskriminering
- Omfattar sex områden; utbildning, arbete, bostad, hälsa och social omsorg och trygghet, kultur och språk, civilsamhällets organisering
- Arbetet bedrivs i ordinarie verksamheter
- Romsk delaktighet och inflytande
- Prioriterade grupper; socialt och ekonomiskt utsatta, kvinnor och barn/unga

Syfte och mål

Det övergripande effektmålet med denna fortbildning är att **öka kunskapen och förståelsen för romers rättigheter** med särskild betoning på principen om icke-diskriminering.

Centrala begrepp

- Diskriminering
- Rasism
- Antiziganism
- Vardagsrasism

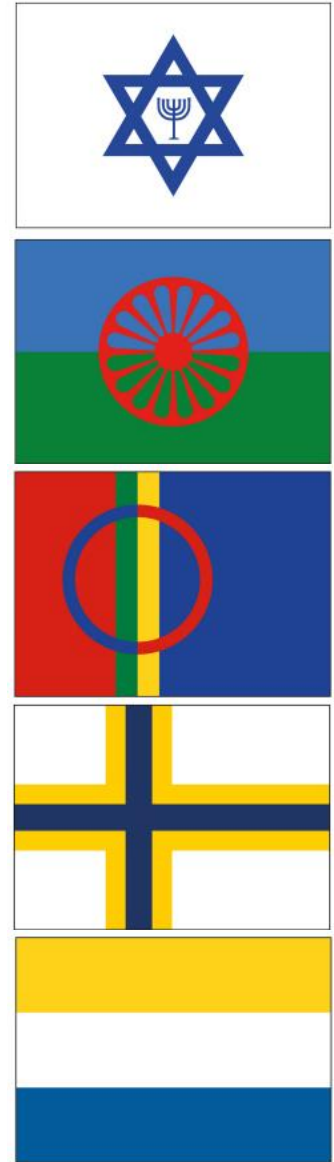
*Antiziganismen i Sverige, (2015) Diskrimineringsombudsmannen, (2020)
Forum för Levande Historia, (2020) Nationalencyklopedin (Ne.se) (2020)*

2. Nationella minoriteter och offentlig sektor

Minoritetspolitik

- Europeiska konventionen om skydd för mänskliga rättigheter (1950), **svensk lag 1995**
- Europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk, **antagen av Sverige 2000**
- Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter, **antagen av Sverige 2000**
- En folkrättslig skyldighet inom ramen för Sveriges åtaganden gällande mänskliga rättigheter. Ligger till grund för svensk lagstiftning på området.
- Minoritetspolitik - en mänsklig rättighetsfråga!

Lagstiftning och styrdokument – Minoritetspolitisk strategi 2009

- Sverige ratificerat flera konventioner
- Säkerställa en bättre efterlevnad av minoritetskonventioner och uppföljning av vidtagna åtgärder
- Motverka diskriminering och utsatthet
- Stärka minoriteters egenmakt och inflytande
- Främja bevarandet av de nationella minoritets-
språken och kulturerna
- Strategi för romsk inkludering 2012 - förstärkning

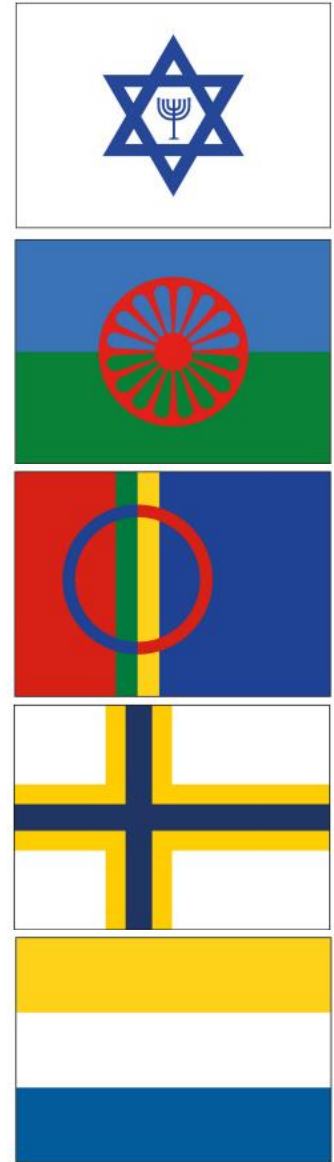

Bild: Minabibliotek.se

Lagstiftning och styrdokument – Lag (2009: 724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

- Trädde i kraft 1 januari 2010, skärpningar 1 januari 2019
- Gäller i hela landet för samtliga nationella minoriteter
- Allmänna bestämmelser = *grundskydd*
- *Förstärkt skydd* för samiska, finska och meänkieli inom förvaltningsområde och hos vissa myndigheter

Språklagen
(2009:600)

Regeringsformen(
SFS 2011:109)

Socialtjänstlagen
(2001:453)

Bibliotekslagen
(2013:801)

Barnkonventionen
(2018:1197)

Skollagen
(2010:800)

Lagstiftning och styrdokument – Grundskydd – alla nationella minoriteter

- Informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter – barn och unga
- Det allmännas ansvar att skydda, främja och ge de nationella minoriteterna möjligheter till sina kulturer och språk – särskilt barn och unga
- Samråd – grundbult i minoritetslagen. Samråd med samtliga nationella minoriteter – barn och unga.

Lagstiftning och styrdokument – Uppsala kommun

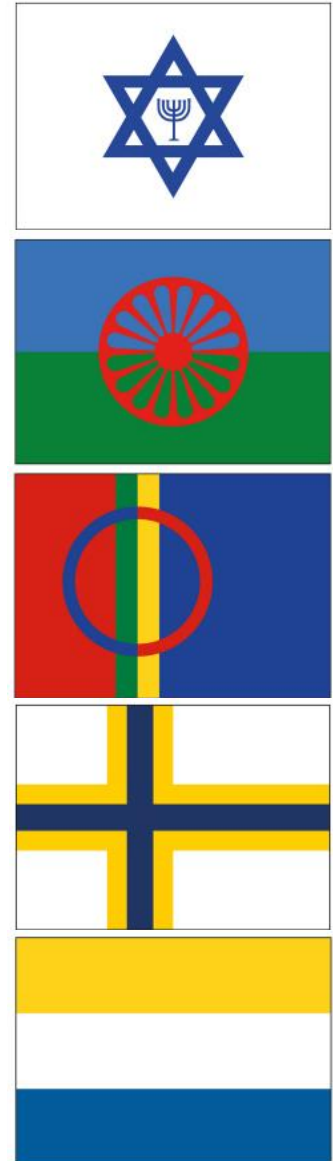

Paus: 10 minuter

3. Historisk bakgrund

De fem nationella minoriteterna i Sverige

Den nationella minoriteten **romer**

- En nationell minoritet i Sverige, kom till Sverige i början av 1500-talet
- Härstammar från Indien
- Antal romer i Sverige, Europa och världen
- Ingen homogen grupp
- Romani chib

Svenskromsk historia

Svenskromsk historia

- **Inreseförbud 1914-1954**
- **Tvångssteriliseringar 1934-1976**
- **Registrering av vissa invånare**

Antiziganismen i Sverige, (2015)

Forum för Levande Historia, (2020)

4. Romers uppväxt- och levnadsvillkor idag

Värderingsövning

Påstående

Antiziganism eller annan rasism har någon gång förekommit i min verksamhet

Påstående

Jag säger alltid till om jag hör ett eller flera rasistiska skämt

Påstående

Min verksamhet kan bli bättre på att motverka antiziganism och annan rasism

Paus: 5 minuter

Nulägesbild: Romers uppväxt- och levnadsvillkor

- **Identitet och osynlighet:** Det finns stolthet över sin romska identitet men man väljer att dölja den på grund av rädsla för diskriminering och fördomar. Antiziganism skapar en paradox där romer tvingas till osynlighet, samtidigt som de riskerar övervakning och kontroll om de blir översynliga.
- **Generationstrauma och minoritetsstress:** Med särskild koppling till Förintelsen och historisk diskriminering. Minoritetsstress som påverkar romers vardag, vilket leder till oro och påverkar både den psykiska och fysiska hälsa. Bristen på erkännande av dessa trauman i samhället försvårar bearbetning och skapar sorg och ilska.
- **Antiziganism i samhällsfärerna:** Erfarenheter av antiziganism sträcker sig över olika samhällsområden som arbetsliv, utbildning, och möten med myndigheter

Nulägesbild: Romers uppväxt- och levnadsvillkor

Studiens rekommendationer till verksamheter som arbetar med romsk inkludering:

*Antiziganism och förutsättningar för romskt liv i Malmö (2023),
Malmö universitet & Malmö stad.*

Diskutera med grannen (2 min)

Vad kan ni i er verksamhet göra för att förhindra och bekämpa fördomar och diskriminering mot romer?

Nulägesbild: Romers uppväxt- och levnadsvillkor

Romerna Isabella och Zemrita har hört skällsord hela livet

UPPDATERAD 1 FEBRUARI 2022 PUBLICERAD 1 FEBRUARI 2022

"Det känns som att vi fortfarande är förföljda"

Uppsala 23 september 2013 14:53

■ DEBATT PUBLICERAT: 7 APRIL, 2022 AV: DEBATT

Diskrimineringen av romer måste få ett slut

/ VÄSTMANLAND

Undersökning visar: Unga romer känner oro för att behandlas dåligt

Några tips till dig som vill främja romsk inkludering och motverka fördomar och antiziganism.

- 1.** Bilda dig själv
- 2.** Sprid kunskap
- 3.** Uppmuntra till kulturell förståelse
- 4.** Stå upp mot fördomar
- 5.** Skapa medvetenhet på arbetsplatsen

5. Uppsala kommuns informationsfilmer

Reflektionsfråga

Hur kan informationen och kunskapen från denna fortbildning och video användas praktiskt?

6. Sammanfattning

6. Sammanfattning

- Nationella minoriteter och offentlig sektor
- Historisk bakgrund
- Romers uppväxt- och levnadsvillkor
- Uppsala kommuns informationsfilmer

Utvärdering

**Glöm inte att fylla i utvärdering. Er feedback är värdefull.
Länken till utvärderingen finns i mejlet ni fick utskickat
inför fortbildningen.**

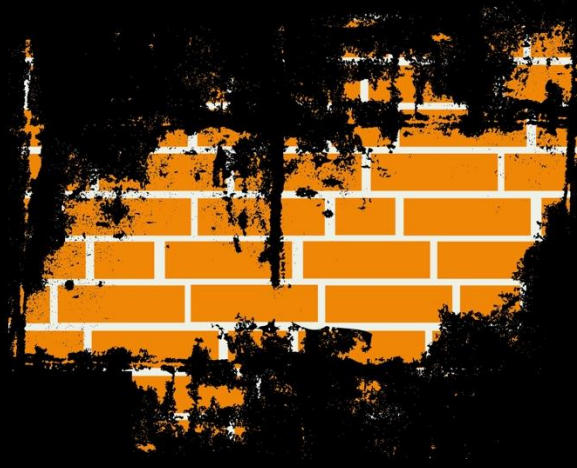
<https://forms.gle/Tp6u6RmBGtnMebvb8>

Tack för oss!

fredens hus

2024

*En lektion om nationella minoriteter, identitet och rasism -
med fokus på den romska minoriteten*

Chanelle Kolompar

Antonio Basala

fredens hus

Program

- Inledning
- Nationella minoriteter
- Nationella minoritetsspråk
- Ljudklipp: Min historia
- Sammanfattning

fredens hus

Vad är en nationell minoritet?

En nationell minoritet kallas en minoritet som har blivit erkänd och fått särskilda rättigheter i ett land.

Samhället har en skyldighet att ge stöd åt dessa grupper och deras rätt att få behålla och utveckla sina språk och traditioner. Vi har **fem** nationella minoriteter i Sverige.

Vilka är de fem nationella
minoriteterna i Sverige?

Para ihop rätt flagga/symbol
med rätt minoritet

1

2

3

4

5

fredens hus

De nationella minoriteterna i Sverige

- En uttalad samhörighet och en icke dominerande ställning i samhället
- En religiös, språklig, traditionell och/eller kulturell tillhörighet
- En vilja och strävan att behålla sin identitet
- Historiska eller långvariga band med Sverige

De nationella minoritetsspråken

1. Samiska (de samiska språken)
2. Romska (romani chib)
3. Jiddisch
4. Meänkieli
5. Finska

Lag (2009: 724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

- Trädde i kraft 1 januari 2010, skärpningar 1 januari 2019
- Gäller i hela landet för samtliga nationella minoriteter
- Allmänna bestämmelser = *grundskydd*
- *Förstärkt skydd* för samiska, finska och meänkieli inom förvaltningsområde och hos vissa myndigheter

Skollagen
(2010:800)

Bibliotekslagen
(2013:801)

Barnkonventionen
(2018:1197)

Språklagen
(2009:600)

Regeringsformen(
SFS 2011:109)

Socialtjänstlagen
(2001:453)

HISTORIA

ROMSVENSK HISTORIA

Inreseförbud 1914–1954

I praktiken innebar det att romer bosatta i Sverige inte kunde resa utomlands eller lämna Sverige eftersom de då inte skulle kunna återvända till landet. Många förlorade kontakten med anhöriga i andra länder. Under och efter andra världskriget tilläts romska flyktingar inte att komma in i Sverige.

ROMSVENSK HISTORIA

Ingen tillåtelse till att stanna på en och samma plats

Genom att inte tillåta romer stanna på en plats försvårade samhället romers möjligheter till fast bostad, stabil skolgång samt skolplats och försörjningsmöjligheter

ROMSVENSK HISTORIA

Tvångssteriliseringa 1934-1976

I över 40 år hade Sverige en lagstiftning som föreskrev sterilisering under vissa förutsättningar. Det finns många exempel på att romer drabbades, inte sällan i kombination med hot om att redan födda barn skulle omhändertas om inte en sterilisering skedde.

ROMSVENSK HISTORIA

Kartläggningar under 1900-talet

Långt in på 1990-talet kartlade kommunala förvaltningar romers bakgrund, ”karaktär och beteenden” och så sent som 2013 avslöjades att polisen i Skåne registrerat 4 700 personer varav cirka 1 000 barn – nästan alla romer.

BEGREPP

Para ihop begreppen med begreppsförklaringarna.
Dra ett streck mellan begreppet och den rätta
begreppsförklaringen

Centrala begrepp

1. Fördomar
2. Diskriminering
3. Intolerans
4. Rasism
5. Antiziganism

*Antiziganismen i Sverige, (2015) Diskrimineringsombudsmannen, (2020)
Forum för Levande Historia, (2020) Nationalencyklopedin (Ne.se) (2020)*

**MIN
HISTORIA**

fredens hus

DISKUTERA I GRUPPEN

Vad tänkte du på när du lyssnade på Sergios berättelse/historia?

Vad kan du lära dig av Sergios berättelse/historia?

AGERA MOT RASISM

- Ingrip
- Godkänn inte rasism eller rasistiskt nedsättande språk
- Säg emot – sakligt och lugnt.
- Vid hotfull situation – Ring 112
- Stötta den som blivit utsatt
- Rapportera rasistiska inlägg

SAMMANFATTNING

fredens hus

Tack!

Fredenshus.se

Fredsportalen.se

Bilaga 5

Uppskattning

	Unga under 26	Primära målgrupper	Totalt
1. Ungdomsträffar	34	34	34
2. Utställning- och sommarjobb (*a)	28	28	40669
3. Utbildningsinsatser (på skola) (*b)	391	391	425
4. Kunskapshöjande insatser (*c)	0	72	72
5. Offentliga arrangemang (*d)	50	450	450
6. Teaterföreläsning	152	228	380

Uppskattning av nådda personer vid insatsens slut 42030

*a. Utställning- och sommarjobsinsatsen inkluderar anställda ungdomar, personer som interagerat med utställning och stadsvandring samt totala besöksantal hos de bibliotek där utställning turnerat. Siffrorna bygger på inhämtad besöksstatistik från Stadsbiblioteket, Bålinge biblioteket, Stenhagenbiblioteket, samt och Eriksbergsbiblioteket där utställning turnerats.

*b. Inräknade i denna kategori är även 34 stycken lärare och annan personal på skolan som deltagit under utbildningsinsatserna [workshopar]

*c. Vad gäller könsfördelning har det varit relativt jämnt förutom kunskapshöjande insatser för kommunanställda, där det deltagit fler kvinnor

*d. Offentliga arrangemang rör flera uppmärksammande av högtidsdagar som exempelvis Internationella Romadagen. Resandefolkets dag, Förintelsens minnesdag. I denna kategori ingår även sagostund på Gottsundabiblioteket 29/9.

e. Utöver ovan uppskattning har även vuxna samt barn och ungdomar deltagit vid mötesplatsen Kafé Romano som samhällsväglare på Uppsala kommun kontinuerligt under 2023 och 2024 bjudit in till.